

Zaak C-424/19

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

29 mei 2019

Verwijzende rechter:

Curtea de Apel București (Roemenië)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

15 februari 2019

Verzoekster in eerste aanleg en in hoger beroep:

Cabinet de avocat UR

Verweerster in eerste aanleg en in hoger beroep:

Administrația Sector 3 a Finanțelor Publice prin Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice București

Administrația Sector 3 a Finanțelor Publice

MJ

NK

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Door de Cabinet de avocat UR (advocatenkantoor UR), verzoeker in eerste aanleg en in hoger beroep (hierna: „verzoeker”), ingesteld hoger beroep in een geding tegen de Administrația Sector 3 a Finanțelor Publice prin Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice București (regionaal directoraat-generaal openbare financiën van Boekarest, Roemenië, vertegenwoordigd door de dienst openbare financiën, sector 3), de Administrația Sector 3 a Finanțelor Publice (dienst openbare financiën, sector 3), MJ en NK, verweerders in eerste aanleg en in hoger beroep (hierna: „verweerders”), tegen het vonnis van de Tribunal București (rechter in eerste aanleg, Boekarest, Roemenië) waarbij zijn verzoek tot

verwijdering uit het btw-register en tot teruggave van de van 2010 tot en met 2014 betaalde btw omdat het kantoor van mening was dat het ten onrechte in het btw-register is ingeschreven, is afgewezen.

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële verwijzing

Krachtens artikel 267 VWEU en artikel 19, lid 3, onder b), VEU verzoekt de Curte de Apel București (rechter in tweede aanleg, Boekarest, Roemenië) om uitlegging van artikel 9, lid 1, van richtlijn 2006/112/EG van de Raad betreffende het gemeenschappelijke stelsel van belasting over de toegevoegde waarde, en het beginsel van voorrang van het Unierecht.

Prejudiciële vragen

- 1) Valt bij de toepassing van artikel 9, lid 1, van richtlijn 2006/112/EG van de Raad (betreffende het gemeenschappelijke stelsel van belasting over de toegevoegde waarde) ook de beoefenaar van het beroep van advocaat onder het begrip „belastingplichtige”?
- 2) Is het op grond van het beginsel van voorrang van het Unierecht mogelijk dat in een latere procedure wordt afgeweken van het gezag van gewijsde van een definitieve rechterlijke uitspraak waarin in essentie is geoordeeld dat bij de toepassing en de uitlegging van de nationale regeling inzake de belasting over de toegevoegde waarde de advocaat geen goederen levert, geen economische activiteit verricht, en geen dienstenovereenkomsten maar overeenkomsten voor juridische dienstverlening sluit?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Artikel 9, lid 1, artikel 24, lid 1, en artikel 193 van richtlijn 2006/112/EG van de Raad betreffende het gemeenschappelijke stelsel van belasting over de toegevoegde waarde (hierna: „richtlijn 2006/112”)

De arresten van het Hof van 30 september 2003, Köbler (C-224/01, EU:C:2003:513); 17 juni 2010, Commissie/Frankrijk (C-492/08, EU:C:2010:348); 13 juni 2013, Kostov (C-62/12, EU:C:2013:391); 3 september 2015, Asparuhovo Lake Investment Company (C-463/14, EU:C:2015:542), en 28 juli 2016, Ordre des barreaux francophones et germanophone e.a. (C-543/14, EU:C:2016:605)

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

De artikelen 127, 129 en 150 van de Codul fiscal (belastingwetboek), waarbij de artikelen 9, 24 en 193 van richtlijn 2006/112 in nationaal recht zijn omgezet

De artikelen 1341 en 1344 van de Codul civil (burgerlijk wetboek), inzake onverschuldigde betaling

De artikelen 431 en 432 van de Codul de procedură civilă (wetboek van burgerlijk procesrecht), inzake het gezag van gewijsde

Artikel 15 van Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat (wet nr. 51/1995 inzake de organisatie en uitoefening van het beroep van advocaat; hierna: „wet nr. 51/1995”), volgens welke de uitoefening van dit beroep niet verenigbaar is met de rechtstreekse uitoefening van handelsactiviteiten

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure in het hoofdgeding

- 1 In het verzoekschrift dat verzoeker bij de Tribunal București (rechter in eerste aanleg, Boekarest, Roemenië) heeft ingediend, heeft het verzocht: de Administrația Sector 3 a Finanțelor Publice te gelasten om verzoeker uit het btw-register te verwijderen, en wel met terugwerkende kracht tot 2002, het jaar waarin verzoeker volgens hem ten onrechte in het btw-register werd geregistreerd; alle verwerende partijen hoofdelijk te veroordelen tot teruggave van de btw die zij van 2010 tot en met 2014 ten onrechte hebben ontvangen, ten bedrage van in totaal 1 016 804 Roemeense lei (RON); verweerders MJ en NK te veroordelen tot betaling van een boete ten bedrage van 20 % van het nationaal bruto minimumloon voor elke dag vertraging, welke bedragen ten goede van de staatskas komen; verweerders MJ en NK te veroordelen aan verzoeker voor elke dag vertraging een dwangsom van 1 000 RON te betalen, te rekenen vanaf 15 september 2015, de datum waarop verweerders verzoeker uit het btw-register hadden moeten verwijderen; en alle verweerders hoofdelijk te veroordelen tot de betaling van een rente van 0,03 % van het totaalbedrag van 1 016 804 RON voor elke dag vertraging, te rekenen vanaf de datum waarop verzoeker elk bedrag heeft betaald tot aan de datum waarop verweerders het bedrag daadwerkelijk zullen hebben terugbetaald.
- 2 In de motivering van het verzoek heeft verzoeker in wezen benadrukt dat hij op 28 mei 2015 heeft verzocht om uit het btw-register te worden verwijderd en teruggave van de onverschuldigd ontvangen btw heeft gevorderd, met als argument dat hij ten onrechte in het btw-register was ingeschreven, ondanks dat de bepalingen betreffende deze belasting niet op hem van toepassing waren en zijn. Aangezien verweerders zijn verzoek niet hebben ingewilligd, heeft verzoeker bij de voornoemde rechter beroep ingesteld. Volgens verzoeker is het totaalbedrag van 1 016 804 RON dat hij van 2010 tot en met 2014 als btw heeft betaald een onverschuldigde betaling, aangezien de schuld waarvoor dit bedrag is betaald in werkelijkheid niet bestaat.
- 3 In hun verweerschrift hebben verweerders verwerping van het beroep gevorderd. Daartoe hebben zij in essentie aangevoerd dat verzoeker btw-plichtig was omdat zijn omzet in 2002 de omzeldrempel voor btw-vrijstelling heeft overschreden. Vanaf dat moment heeft hij btw aan de belastingdienst aangegeven en betaald.

- 4 In zijn repliek heeft verzoeker het verweer van de tegenpartij betwist door in essentie aan te voeren dat hij juridische werkzaamheden verricht, en dat hij overeenkomsten voor juridische dienstverlening met zijn cliënten heeft gesloten en sluit, en geen dienstenovereenkomsten. Aangezien hij geen economische activiteiten verricht, zijn de in het belastingwetboek vervatte bepalingen inzake btw niet op hem van toepassing.
- 5 Bij vonnis van 17 februari 2017 heeft de Tribunal București de vordering van verzoeker ongegrond verklaard. In zijn motivering heeft deze rechter in essentie benadrukt dat volgens het belastingwetboek eenieder die, ongeacht op welke plaats, zelfstandig een economische activiteit verricht, vrije beroepen daaronder begrepen, ongeacht het oogmerk of het resultaat van die activiteiten, als belastingplichtige wordt beschouwd. Volgens wet nr. 51/1995 is het beroep van advocaat evenwel een vrij en zelfstandig beroep, zodat het onder de werkingssfeer van het belastingwetboek valt en verzoeker derhalve als belastingplichtige moet worden aangemerkt. Het argument van verzoeker dat de uitoefening van het beroep van advocaat niet als dienstverrichting kan worden aangemerkt is afgewezen omdat de activiteiten van vrije beroepen, zoals die van de advocaat, apart in het belastingwetboek worden vermeld. Daarnaast wordt in de wetgeving nergens bepaald dat het beroep van advocaat van btw is vrijgesteld. Daarom is verzoeker overeenkomstig de wetsbepalingen als btw-plichtige geregistreerd.
- 6 Verzoeker heeft tegen dit vonnis hoger beroep ingesteld bij de Curte de Apel București (rechter in tweede aanleg, Boekarest, Roemenië).

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzingsbeslissing

- 7 Volgens de verwijzende rechter staat buiten kijf dat verzoeker op 28 mei 2015, de datum waarop hij zijn verzoeken bij de belastingdienst heeft ingediend, in het btw-register was geregistreerd omdat zijn omzet in 2002 de in de belastingregeling vastgestelde drempel had overschreden. Verzoeker vordert evenwel teruggaaf van het litigieuze bedrag omdat de betaling daarvan niet verschuldigd was, aangezien de door hem verrichte werkzaamheden niet onder de in het belastingwetboek vermelde gevallen vallen.
- 8 Ter staving van zijn hoger beroep heeft verzoeker onder andere aangevoerd dat een vonnis van 21 september 2016 van de Tribunal București, en een arrest van 30 april 2018 van de Curte de Apel București gezag van gewijsde hebben verkregen. Deze uitspraken zijn gedaan in een andere procedure waarbij hij partij was, waarin volgens de motivering is geoordeeld dat verzoeker geen enkel goed had geleverd en geen enkele dienst had verricht als bedoeld in de belastingwet, aangezien hij met zijn klanten geen dienstenovereenkomsten had gesloten, maar overeenkomsten voor juridische dienstverlening, die onder de werkingssfeer van wet nr. 51/1995 vallen en geen dienstenovereenkomst in de zin van de belastingwet vormen.

- 9 De verwijzende rechter specificceert dat het gezag van gewijsde van een vonnis volgens het nationale recht zowel een negatief als een positief effect kan hebben. Het negatieve effect van het gezag van gewijsde verhindert dat een nieuw geding aanhangig wordt gemaakt met dezelfde partijen, dezelfde rechtsgrond en hetzelfde voorwerp als die in de akte waarmee het onderhavige geding is ingeleid, om tegenstrijdigheden tussen de dicta van rechterlijke beslissingen te voorkomen. Het positieve effect van het gezag van gewijsde is dat elke partij in een ander geding beroep kan doen op een in gezag van gewijsde gegane rechterlijke beslissing, indien dit geding daarmee verband houdt. Voor het positieve effect hoeft niet te zijn voldaan aan de voorwaarde dat de procesrechtelijke verhouding dezelfde partijen, dezelfde rechtsgrond en hetzelfde voorwerp betreft, zoals bij het negatieve effect het geval is, maar volstaat een verband met de eerdere beslissing die gezag van gewijsde heeft verkregen. De latere procedure is aan deze beslissing gebonden, zodat niet van het oordeel van een andere rechter kan worden afgeweken. Het positieve effect van het gezag van gewijsde veronderstelt niet dat het geding dezelfde rechtsvordering betreft, maar uitsluitend dat in de twee procedures dezelfde omstreden aspecten worden behandeld, zodat dit effect als verweer ten gronde kan worden aangevoerd. Daarnaast betreft het gezag van gewijsde volgens het wetboek van burgerlijk procesrecht niet alleen het dictum van een vonnis, maar ook de motivering die daaraan ten grondslag ligt, waaronder de motivering voor de beslissing ten aanzien van een omstreden punt.
- 10 De verwijzende rechter merkt op dat, om niet op de uitspraak vooruit te lopen, niet kan worden bevestigd dat de genoemde vonnissen al dan niet het positieve effect van het gezag van gewijsde genieten. Mocht dit wel het geval zijn, dan kunnen de bovengenoemde motiveringen van deze twee vonnissen van invloed zijn op de beslissing die de verwijzende rechter in de bij hem aanhangige zaak zal nemen.
- 11 In deze context verwijst de verwijzende rechter voor de eerste prejudiciële vraag, met betrekking tot het begrip „belastingplichtige” in de zin van richtlijn 2006/112, naar de rechtspraak van het Hof in de arresten C-492/08, Commissie/Frankrijk, C-62/12, Kostov, C-463/14, Asparuhovo Lake Investment Company, en C-543/14, Ordre des barreaux francophones et germanophone e.a..
- 12 Hij merkt evenwel op dat de aspecten waar het Hof in deze arresten specifiek op ingaat weliswaar enkele nuttige aanwijzingen kunnen geven voor de beslechting van het aan hem voorgelegde geschil, maar op grond daarvan niet met zekerheid kan worden vastgesteld of de door een advocaat verrichte werkzaamheden, zoals die in de onderhavige zaak, onder de werkingssfeer van richtlijn 2006/112 vallen.
- 13 Aan de andere kant wijst deze rechter erop dat indien hij, na het nationale recht in overeenstemming met het antwoord van het Hof op de eerste vraag te hebben uitgelegd, tot de slotsom komt dat de door verzoeker verrichte werkzaamheden aan btw onderworpen zijn, de tweede prejudiciële vraag moet worden beantwoord, dat wil zeggen, de vraag of op grond van het beginsel van voorrang van het Unierecht in een later geding afbreuk kan worden gedaan van het gezag van gewijsde van een definitieve rechterlijke beslissing.

- 14 Ten aanzien van de tweede prejudiciële vraag merkt de verwijzende rechter op dat het Hof in punt 38 van het arrest Köbler, C-224/01, reeds heeft verklaard dat het belang van het beginsel van de eerbiediging van het gezag van gewijsde niet kan worden betwist, en dat het om zowel de stabiliteit van het recht en van de rechtsbetrekkingen, als een goede rechtspleging te garanderen, van belang is dat rechterlijke beslissingen die definitief zijn geworden nadat de beschikbare beroepsmogelijkheden zijn uitgeput of na afloop van de voor deze beroepen gestelde termijnen, niet meer opnieuw in geding kunnen worden gebracht.
- 15 Aangezien twee basisbeginselen van toepassing zijn die bij de beslechting van de onderhavige zaak met elkaar in strijd zouden zijn – het beginsel van voorrang van het Unierecht en het beginsel van gezag van gewijsde van een definitieve rechterlijke beslissing dat in een latere procedure kan worden ingeroepen – moet de verwijzende rechter vaststellen welke van de twee beginselen bij de toepassing daarvan voorrang heeft, te meer daar elk daarvan tot lijnrecht tegenovergestelde oplossingen kan leiden: in het eerste geval dat de vordering op grond van het toepasselijke Unierecht kan worden afgewezen, en in het tweede geval dat de vordering op grond van de aspecten waarover in de eerdere beslissingen reeds uitspraak is gedaan, kan worden toegewezen.
- 16 Tot slot preciseert de verwijzende rechter dat hij geen rechtspraak van het Hof heeft gevonden waarmee de gestelde prejudiciële vragen kunnen worden beantwoord, en dat de bestaande rechtspraak van het Hof gezien de bijzondere aspecten van de onderhavige zaak niet mutatis mutandis daarop kan worden toegepast.